

Wyrok z dnia 24 lipca 2001 r.

I PKN 535/00

Adwokat nie jest pracownikiem zespołu adwokackiego, którego jest członkiem.

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Katarzyna Gonera.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 24 lipca 2001 r. sprawy z powództwa Przemysława S. przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuraturze Okręgowej w W. o nagrodę jubileuszową, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zaskarżonym kasacją powoda wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2000 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 9 lipca 1999 r. oddalającego powództwo przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuraturze Okręgowej w W. o zasądzenie nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy z odsetkami od 5 grudnia 1998 r.

Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika, że Sąd ten podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną wyroku Sądu pierwszej instancji.

Fakty były między stronami bezsporne. Powód pracował w Prokuraturze od 9 grudnia 1957 r. do 31 października 1964 r., a następnie od 1 kwietnia 1991 r. do 4 lutego 1999 r., kiedy to przeszedł w stan spoczynku. Natomiast od 1 listopada 1964 r. do 28 lutego 1967 r. wykonywał zawód radcy prawnego, a następnie - od 26 stycznia 1967 r. do 31 marca 1991 r. - adwokata w zespole adwokackim. W dniu 11 stycznia 1994 r. właściwa Prokuratura przyznała powodowi nagrodę jubileuszową za 40 lat pracy, zaliczając okres wykonywania zawodu adwokata. Natomiast pozwany

odmówił wypłacenia nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy, uważając, że w 1994 r. brak było podstaw prawnych do zaliczenia prokuratorowi okresu wykonywania zawodu adwokata do okresu uprawniającego do nagrody jubileuszowej.

W powyższej, spornej kwestii kwalifikowania okresu wykonywania zawodu adwokata stanowisko wyroku Sądu Apelacyjnego jest następujące. Według obowiązującego stanu prawnego, a także pod rządem przepisów obowiązujących w 1994 r., brak jest podstaw prawnych do zaliczenia prokuratorowi okresu zatrudnienia w charakterze adwokata do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia do nagrody jubileuszowej. Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (jednolity tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70 ze zm.) nie uregulowała bezpośrednio zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej. Na podstawie odesłania z art. 118 tej ustawy podlegały stosowaniu wykonawcze do Kodeksu pracy przepisy zarządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1989 r. w sprawie ustalania okresów pracy i innych okresów, uprawniających do nagrody jubileuszowej oraz zasad jej obliczania i wypłacania (M.P. Nr 44, poz. 358 ze zm.). Jednakże ani w tym zarządzeniu, ani w obowiązującym następnie rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 1995 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników państwowych (Dz.U. Nr 43, poz. 223 ze zm.) nie było regulacji, która stwarzałaaby podstawę do zaliczenia zatrudnienia w charakterze adwokata do okresu uprawniającego do nagrody jubileuszowej.

W związku z przedstawionym w apelacji powoda odmiennym - na zasadzie oceny prawnej - stanowiskiem, iż adwokat był zatrudniony w zespole adwokackim na podstawie stosunku pracy, Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę na to, że status adwokata został uregulowany w odrębnej ustawie z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o advokaturze (Dz.U. Nr 16, poz. 124 ze zm.) w sposób wykluczający możliwość zastosowania przepisów Kodeksu pracy. Zasadę odrębności sytuacji prawnej adwokata działającego w zespole adwokackim od stosunków pracy wyraża chociażby art. 19 ust. 1 pkt 1 Prawa o advokaturze, stanowiący, że członkiem zespołu nie może być adwokat, jeżeli pozostaje w stosunku pracy. Nie można również zgodzić się z powodem, że z dniem wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 1995 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników urzędów państwowych (Dz.U. Nr 43, poz. 223) zmieniły się zasady nabywania uprawnień do nagrody jubileuszowej przez prokuratorów. Z § 9 tego rozporządzenia wynika, że do okresu pracy uprawniającego do nagrody jubileuszowej wlicza się inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów

podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze. Brak jest jednak odrębnego przepisu, który zaliczałby okres zatrudnienia adwokata do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia do nagrody jubileuszowej. Okres wykonywania zawodu adwokata wliczony jest natomiast do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu wypoczynkowego prokuratora, ale wynika to wyraźnie z przepisu art. 52 ustawy o prokuraturze. Takiego odrębnego unormowania nie ma jednak odnośnie nagród jubileuszowych. To zaś, że powód otrzymał nagrodę jubileuszową za 40 lat pracy nie może przesądzić o słuszności jego roszczeń, gdyż jej przyznanie było błędem zakładu pracy. W tej sytuacji nie można mówić o prawach nabytych, które nigdy nie powstały. Przyznanie nagrody jubileuszowej każdorazowo wymaga kontroli stażu pracy pracownika. Dlatego też jednorazowy błąd nie może przesądzić o dalszych niezasadnych roszczeniach pracownika.

Kasacja powoda oparta została na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 393¹ pkt 1 KPC) na skutek błędnej wykładni art. 22 KP w związku z art. 19 ust. 1 pkt 1, art. 22, art. 23 pkt 2, art. 25 ust. 1 i art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze.

W uzasadnieniu kasacji podniesiono, że „stosunek między adwokatem a zespołem adwokackim nosi cechy stosunku pracy”. Członkostwo to bowiem jest zakamuflowanym, nie nazwanym po imieniu, stosunkiem pracy, o czym ewidentnie świadczą wskazane w kasacji przepisy ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, określające: obowiązek adwokata wykonywania pracy polegającej na udzielaniu pomocy prawnej, i to nie tylko na rzecz klienta, ale także na rzecz zespołu, skoro opłatę za tę pracę pobiera kasa zespołu; obowiązek podporządkowania się kierownikowi zespołu, który zawiera umowę z klientem w imieniu zespołu (art. 25 ust. 1), a także może udzielić adwokatowi ostrzeżenia z powodu uchybienia obowiązkowi zawodowemu (art. 22); niemożność wypowiedzenia przez adwokata pełnomocnictwa bez zgody kierownika zespołu (art. 27 ust. 1); prawo do corocznego płatnego urlopu wypoczynkowego (art. 23 pkt 2); prawo do comiesięcznego wynagrodzenia z kasy zespołu, a nie od klienta; prawo do ubezpieczenia w ZUS (art. 24).

Na tej podstawie w kasacji sformułowany został wniosek „o orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie powództwa w całości”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawiony w kasacji zarzut naruszenia art. 22 KP w związku ze wskazanymi przepisami Prawa o adwokaturze nie odnosi się, a w każdym razie nie odnosi się bezpośrednio, do podstawy zaskarżonego wyroku. Można tu dostrzec tylko pewien pośredni związek między zastosowaniem dotyczących prokuratorów przepisów w przedmiocie ustalenia okresów pracy i innych okresów uprawniających do nagrody jubileuszowej a oceną - w świetle art. 22 KP - sytuacji wykonywania przez powoda od 26 stycznia 1967 r. do 31 marca 1991 r. zawodu adwokata w ramach zespołu adwokackiego. Należy mieć też na uwadze, że przedstawiona w kasacji jej podstawa dotyczy wyłącznie określonej oceny prawnej (por. art. 393¹ pkt 1 i art. 393¹¹ KPC), bez jakiegokolwiek zakwestionowania ustaleń faktycznych wyroku. Co więcej, stanowisko kasacji pozostając w obrębie wyłącznie wykładni wskazanych przepisów, sprowadza się do twierdzenia, że z treści tych przepisów wynika, iż adwokat, wykonując swój zawód w ramach zespołu adwokackiego, pozostaje w stosunku pracy z zespołem adwokackim jako pracodawcą.

Sąd Najwyższy stwierdził, że przedstawiony w kasacji pogląd prawny jest oczywiście błędny. Jeżeli bowiem brak jest jakiegokolwiek odniesienia do elementów faktycznych konstruujących stosunek pracy, a zwłaszcza do umowy o wykonywanie pracy na rzecz zespołu adwokackiego jako pracodawcy (art. 22 § 1 i § 1¹ KP), to dla uzasadnienia stanowiska kasacji należałoby wykazać, iż taki stosunek pracy wynika wprost ze wskazanych w kasacji przepisów Prawa o adwokaturze, inaczej mówiąc, że to ustawodawca przesądził, iż adwokat, wykonujący zawód w ramach zespołu adwokackiego, pozostaje z tym zespołem w stosunku pracy. Wnoszący kasację przyznaje wprawdzie, że taka regulacja nie została wprost wyrażona w przepisach Prawa o adwokaturze, ale pomimo to uważa, iż stosunek prawny między adwokatem, a zespołem adwokackim jest „zakamuflowanym” stosunkiem pracy. Pomijając swoistość stylistyczną przedstawionej argumentacji trzeba stwierdzić, że jest ona zupełnie oderwana od zasadniczej oceny prawnej w tym zakresie wyrażonej w zaskarżonym wyroku. Chodzi w niej przede wszystkim o różne i odrębne przedmioty regulacji, z jednej strony, Kodeksu pracy określającego prawa i obowiązki pracowników i pracodawców (por. art. 1 KP), a z drugiej, tak zwaną ustawę pragmatyczną określającą, bez odesłania do regulacji z zakresu prawa pracy, status prawny i zasady wykonywania zawodu przez adwokatów, w tym adwokatów wykonujących swój zawód jako członkowie (a nie pracownicy) zespołów adwokackich. Nie ma podstaw do wnioskowania ze wskazanych w kasacji przepisów określających niektóre upraw-

nienia adwokatów, jak prawo do urlopu wypoczynkowego i ubezpieczenia społecznego oraz określających zasady wykonywania zawodu w ramach zespołu adwokackiego, że w ten sposób nastąpiło ustawowe (z mocy prawa) ukształtowanie stosunku pracy, w którym - z oderwaniem od istoty wykonywanego przez adwokatów zawodu - w każdym przypadku każdy adwokat byłby pracownikiem, a zespół adwokacki jego pracodawcą. Podzielając stanowisko zaskarżonego wyroku można na tym poprzestać, skoro w zakresie wynikającym z kasacji nie mieszczą się problemy prawne, które mogą powstawać w określonych stanach faktycznych.

Z powyższych przyczyn, skoro kasacja nie miała usprawiedliwionej podstawy, Sąd Najwyższy orzekł stosownie do art. 393¹² KPC.

=====